PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto IV - Cena 10 lir - 5 jugolir - 2.50 din | TRST četrtek 9. septembra 1948 | Spedizione in abbon. postale Poštnina plačana v gotovini | Štev. 994

Zahtevamo spoštovanje mirovne pogodbe!

Osebne izkaznice morajo biti DVOJEZIČNE!

V obrambo resnice in svobode tiska

Tovariš France Bevk je napisal za včerajšnjo številko «Ljudske pravice» v zvezi z bližnjo razpravo pred apelacijskim sodiščem v Benetkah proti slovenskemu pisatelju tovarišu Damirju Feiglu sledeči članek, v katerem piše med drugim:

Sredi septembra bo pred prizivnim sodiščem v Benetkah ponovna razprava proti slovenskemu pisatelju Damiru Feiglu iz Gorice. Bralci se morda še spominjajo, da je bil ta sedemdesetletni književnik ob koncu maja letos obsojen na leto ječe kot odgovorni urednik «Soče», glasila Demokratične fronte Slovencev v Italiji. Prav tako težka kot krivična kazen ga je zadela zaradi tega, ker je v svojem listu pisal resnico o znanem procesu v Ljubljani..

Kdor je že prej poznal delo gospodov okoli «Slovenske demokratske zveze», ki je prav tako malo slovenska kot demokratična, ga to odkritje ni presenetilo. Primorsko ljudstvo si je bilo že pred ljubljanskim procesom napravilo o njih pravilno sodbo. S prezirom je gledalo na peščico odpadnikov, ki so se iz nizkotnih, osebnih nagibov izločili iz narodne skupnosti, se vdinjali tujim imperialistom in nastopali proti splošnim narodnim težnjam. Primorci nikoli ne bodo pozabili pisanja «Demokracije», ki je v dneh najhujšega boja za priključitev na najpodlejši način klevetala našo skupno domovino. Neodpustno je prizadevanje teh ljudi, da bi za Slovensko Primorje padla drugačna odločitev, kakor so jo sanjali in se zanjo borili naši očetje in dedje. Ker je tujim imperialistom najbolj križala račune prav enotnost našega ljudstva, je ta peščica odpadnikov na željo in z blagoslovom svojih gospodarjev ustanovila «Slovensko demokratsko zvezo». S tem bi bila rada dokazala svetu, da primorsko ljudstvo ni enodušno v svojem stoletnem stremljenju, in je hotela našim naporom za svobodo zasaditi nož v hrbet. Mi vemo, da ti ljudje nič ne pomenijo, ker jim razen nekaterih zaslepljencev ljudstvo ni sledilo in jim v tem pogledu tudi njihovi gospodarji pravilno ocenjujejo, toda to dejstvo v ničemer ne zmanjšuje njihove krivde.

Oni v Trstu so se javno izjavili za Marshallov načrt, njihovi enaki iz Gorice pa so se pri prvih volitvah povezali z demokristjansko stranko proti Demokratični fronti Slovencev. Ni treba šele naglašati, kaj demokristjanska stranka, ki je spremešana s fašističnimi in šovinističnimi elementi, pomeni za usodo Slovencev onstran meje tako v narodnem kot v socialnem pogledu. Ta dična družba je logično krenila tudi na tisto nizkotno pot, na katero nujno krenejo vsi narodni odpadniki.

«Soča» je izpolnila svojo časnikarsko dolžnost, da je bralcem povedala vso resnico, ki jo je posnela po jugoslovanskih listih. Bila je tudi urednikova narodna dolžnost, da je ljudstvu prikazal pravi obraz onih, ki so ga skušali zapeljevati od osvobojenja dalje. Če je bil prej kak Primorec tako naiven, da so mu ti ljudje vzbujali vsaj senco zaupanja, se je tedaj z gnusim obrnil od njih. Odpadniki se niso upali med ljudstvo, ker niso našli besed, da bi z njimi zakrili svojo sramoto, zato so se zatekli k sodišču. Pričakovali so, da jim bodo njihovi gospodarji za uslugo navidezne cepitve primorskih Slovencev nudili vso pomoč. In v tem pričakovanju se niso varali. Da pa so jim sodniki lahko ustregli, so morali seči po sredstvih, ki niso v navadi v nobeni demokratični deželi. Pisatelj Damir Feigel je bil obsojen po naglem postopku, da se ni utegnil pripraviti na učinkovito obrambo. In kar je najbolj značilno: ni mu bil dovoljen dokaz resnice. Tožitelje je stresal strah pred resnico, kar je le potrjevalo njihovo krivdo. Nepobitno dejstvo je bilo proglašeno za navadno obrekovanje. Na ozadju vsega tega pa se je prikazala prava podoba toliko hvalisane svobode zapadnega tiska.

S to navidezno zmago se oni nikakor niso oprali podlega dejanja. Prvi krivdi se je pridružila le še druga; krivična obsodba prileternega književnika, starega borca za demokratične pravice. Tega se odpadki dobro zavedajo. In kakor se morilec rad vrača na kraj svojega zločina, tako so oni v svojem glasilu vedno znova pogrevali zadevo in si pred javnostjo zaman prali črni madež s čela. Krivična obsodba, ki ni veljala samo pisatelju, ampak vsem Slovencem onkraj meje in njihovemu demokratičnemu gibanju, je visela in visi nad njimi kot težka senca. Premalo moža je v njih, da bi to priznali, a se vendar v dno duše zavedajo, kako je v letih pod fašizmom večina izmed njih tičala za varnim plotom ali tiranom celo izjavljala lojalnost, medtem ko je Damir Feigel stal v prvih vrstah v borbi. V dobi, ko so fašisti gledali na izdajanje slovenskega čtiva kot na zločin, je naš književnik neustrašeno pisal knjigo za knjigo. Brez njegovega marljivega dela si moramo komaj misliti obstoj «Goriške Matice», ki je primorsko ljudstvo vsa leta zalagala z branjem in katere predsednik je bil naš pisatelj. In vse to in še mnogo več je Feigel vršil v težkih gmotnih razmerah, pogosto celo v pomanjkanju. Med borbo je bil povezan z osvobodilnim gibanjem in nam je iz Gorice brez strahu in oklevanja napravil vrsto uslug. Po priključitvi je kljub visokim letom ostal na svojem mestu in nadaljuje svojo borbo za demokratične pravice Slovencev onkraj meje.

To je bežna podoba moža, na katerega so se hlapčevski zapečkarji poleg ostalega celo drznili metati blato. Te dni bo sedemdesetletni pisatelj zopet stal pred sodniki, da smelo brani resnico in svobodo tiska. Vsaj naša javnost zahteva, naj beneški sodniki razsodijo v smislu svobodoljubnih in resnicoljubnih načel prave demokracije ter Feigla oprostijo. Ako pa se zgodi, da bo prvotna obsodba potrjena, ne bo obsojenec pisatelj Feigel, ampak se bo s tem obsodil ves tisti, svet, ki sta mu svobodoljubje in resnicoljubje samo na jeziku, v resnici pa se za lepimi frazami skrivajo le nove oblike fašizma in tiranije. Eno pa je gotovo: tožitelji v nobenem primeru ne bodo več kdaj čisti pred ljudstvom, naj jih pere kdor koli, a našega ljudstva onstran meje ne bo preplašila nobena še tako trda in krivična obsodba, da bi kot v preteklosti tudi v bodoče ne nadaljevali svojega pravičnega boja za demokratične pravice.

France Bevk

Malik in Manuilski prispela v Pariz

PARIZ, 8. — Semkaj sta prispela namestnik sovjetskega zunanjega ministra ter delegat SZ pri OZN Jakob Malik in ukrajinski delegati pri OZN Manuilski.

Poziv Komunistične partije Francije

Francoska politika v slepi ulici - Mandat za sestavo nove vlade je dobil Queuille

PARIZ, 8. — Komunistična partija Francije je danes objavila poziv delavcem, republikancem in patriotom, v katerem navaja vzroke sedanje krize ter med drugim izjavlja: «Stojimo pred razpotjem. Treba se je odločiti. Ali se odločimo za povečanje bede, za zopetno krizo, za nasilno pripravljanje na vojno, za službovanje amerikanskim imperialistom, proti naši zaveznici Sovjetski zvezi in ljudskim demokracijam ali pa se odločimo za zagotovitev obnove države in za zvišanje nabavne možnosti delovskih množic z naporom vsega ljudstva v spoštovanju pravic dela, republikanskega reda z državno neodvisnostjo in mirom z vsemi državami. Noben Francoz ne zavrača pomoči Združenih držav in pa držav, ki so bile naše zaveznice med vojno. Toda vsak Francoz, ki je vreden tega imena, želi da se ta pomoč daje tako, da se pri tem ohrani spoštovanje državne suverenosti, varnost države in pa njena sveta pravica do reparacij».

«Če smo združeni», nadaljuje proglas, «bomo zaokrenili potek dogodkov, očuvali bomo državno neodvisnost, preklicali bomo pogodbe, ki so jo porušile, zagotovili bomo normalno delo vseh naših industrij ter svoboden razvoj naših trgovskih zamenjav z vsemi državami, obnovili bomo naše poljedelstvo, prihranili bomo najmanj 200 milijard za vojne stroške ter zagotovili bomo stabilnost franka. Ta program je izvedljiv. Zveza delavskega razreda in vsega francoskega ljudstva je sposobna ta program izdelati. Za njegovo izvajanje pa je potrebna demokratična vlada, v kateri je komunistična partija Francije pripravljena sprejeti njej pripadajočo odgovornost ob strani tistih, ki hočejo braniti državno neodvisnost, republiko in mir».

Komunistična partija Francije bo priredila jutri ob 20.30 v prostorih zimskega dirkališča veliko javno zborovanje na katerem bo govoril Maurice Thorez.

Predsednik republike je sprejel tudi Duclosa in Thoreza. Duclos je izjavil, da je že enkrat poudaril predsedniku republike, da bi samo vlada demokratične zveze bila sposobna rešiti težke probleme sedanjega časa. Po obisku Herriota v Elizeju je predsedstvo republike izdalo poročilo: «Predsednik republike je ponudil predsedniku parlamenta, da sestavi novo vlado, Herriot se je zahvalil predsedniku in odklonil sestavo nove vlade. Pripomnil je, da mu predsestvo parlamenta nalaga napram ustavi, za katero je obljubil, da jo bo branil in napram republikanskemu režimu določene dolžnosti, katerih se on ne namerava odtegniti.

Poročilo dostavlja končno, da je Herriot, odkar se je vrnil iz ujetništva, slabega zdravja, vendar ta pripomba najbrž ne bo posebno umestna, če pomislimo, da je Herriot bil doslej predsednik parlamenta in je opravljal še druge važne politične funkcije.

Ob 16 je predsednik republike sprejel podpredsednika radikalne stranke Queilla. Po sprejemu je Queille izjavil, da ga je predsednik naprosil, da sestavi novo vlado in da bo glede na to dal odgovor predsedniku jutri zjutraj.

Queille je bil v raznih vladah od leta 1924 do 1934 in zopet od 1938 do 1940 minister poljedelstva, za pošto in telegraf, za zdravstvo, za javna dela in za prehrano. Končno je bil minister v Marievi in v drugi Schumanovi vladi.

Pariško časopisje na široko komentira novo politično krizo, ki je že tretja v dobi šestih tednov. Pierre Herve piše v «Humanité», da je že čas, da se vladna politika spremeni. Podan je dokaz, pravi pisec, da ni mogoče vladati brez delavskega razreda. Vsi delavci, vsi pravi demokrati, vsi dobronamerni Francozi naj se pridružijo komunistom v zahtevi po vladi demokratične unije, ki edina bo lahko dala našemu političnemu življenju neobhodno potrebno stalnost.

Reakcionarne splekte v Berlinu

Načrtno pripravljeni incidenti na berlinski občini - Stare nemške stroje bodo dali državam Marshallovega plana

BERLIN, 8. — Predsednik berlinske organizacije enotne socialistične stranke Karel Litke je izjavil na neki tiskovni konferenci, da se meščansko-social-demokratična koalicija že dolgo pripravlja, da bi zrušila enotno vodstvo mesta.

Govoreč o sklepu social-demokratov, liberalcev in krščanskih demokratov, da zapuste dvorano med zadnjo sejo berlinskega parlamenta, je Litke poudaril, da je omenjena koaalicija imela že 27. avgusta namen, ustanoviti ločeno občinsko upravo za zapadne sektorje, ki bi bila z administrativnega stališča vezana na projektirano državo zapadne Nemčije.

Litke je nadalje poudaril, da se imenovane stranke boje morebitnega sporazuma med štirimi okupacijskimi velesilami, zlasti kar se tiče odtegnitve zapadne marke iz prometa. Zaradi tega skušajo ovirati zapadne države, da ne bi prišlo do sporazuma s Sovjetsko zvezo, kar pa nasprotuje najelementarnejšim koristim berlinskega prebivalstva.

Agencija ADN poroča, da v dobro informiranih krogih izjavljajo, da je administrator Marshallovega plana sklenil poslati v Nemčijo za tri mesece komisijo izvedencev, ki naj bi izdelala poročilo o vprašanju demontiranja industrijskih podjetij. Hoffman se boji, da bi se program za demontažo podjetji ne zavlekel, tudi če bi London in Pariz nasprotovala.

List «New York Times» piše, da je Washington že podprl Hoffmanov plan za takojšnjo ukinitev reparacijskih dobav. To dejstvo, poudarja agencija, potrjuje samo to, da je ameriška vlada podprla Hoffmanov plan, preden je bil objavljen. S pomočjo tega plana si prizadevajo ZDA razviti porursko industrijo. Hoffman namerava nadomestiti stare stroje zapadnonemških podjetij z novimi, ki jih hoče dobaviti iz ZDA. Vse stroje, ki jih nameravajo nadomestiti bodo prodali šestnajstim evropskim deželam, ki sodelujejo v Marshallovem planu. Te dežele bodo morale plačati v dolarjih stare nemške stroje. Zapadna Nemčija bo uporabila tako dobljene dolarje za nakup novih strojev v ZDA.

Po ukazu zahodnih okupacijskih oblastev so nemške vzele iz podružnic občinske hranilnice v zapadnih sektorjih Berlina 11 milijonov mark vzhodne cone, da bi baje s tem denarjem izplačale prejemke berlinskim delavcem in nameščencem. »Taegliche Rundschau« piše, da gre v tem primeru za čisto navadno ropanje občinske hranilnice na škodo berlinskega prebivalstva, ker je bil večji del izročen menjalnicam v zahodnih sektorjih mesta. Ameriška oblasta skušajo na ta način povzročiti padec tečaja vzhodne marke in rešiti pred katastrofo Clayevo marko, katere vrednost je pričela naglo padati.

Brzojavka maršala Tita Dimitrovu

BEOGRAD, 8. — Predsednik jugoslovanske vlade maršal Tito je poslal predsedniku bolgarske vlade Dimitrovu sledečo brzojavko: «Ob priliki državnega praznika ljudske republike Bolgarije pošiljam bolgarskemu ljudstvu in vam v imenu jugoslovanskega ljudstva in vlade najprisrčnejše čestitke».

Podpredsednik prezidija ljudske skupščine FLRJ Moša Pijade je poslal predsedniku prezidija velikega sobranja Bolgarije Minku Nejčevu sledečo brzojavko: «V imenu Prezidija jugoslovanske ljudske skupnišče in v svojem imenu vas prosim, da sporočite bratskemu bolgarskemu narodu moje čestitke in najboljše želje za državni praznik bolgarske ljudske republike».

Molotov sprejel poslanika Izraela

MOSKVA, 8. — Radio Moskva je objavil, da je zunanji minister Molotov sprejel poslanika države Izrael, gospo Meyerson, ki mu je izročila svoja poverilna pisma.

Neki predstavnik organizacije Stern je danes izjavil: «Če bo OZN prekinila emigracijo Židov iz Evrope in če Židov, ki so na Cipru, Angleži ne bodo izpustili, bo Stern napadal Angleže, kjer koli bo nanje naletel. Napadal bo pa tudi opazovalce OZN v Palestini».

Štirje zunanji ministri bodo razpravljali o italijanskih kolonijah

PARIZ, 8. — Na sovjetsko noto trem zapadnim velesilam, v kateri je vlada SZ predlagala razpravljanje o bivših italijanskih kolonijah na sestanku štirih zunanjih ministrov, so sicer vlade teh držav odgovorile v načelu pritrdilno, vendar v njihovih odgovorih ni videti volje za skorajšnjo rešitev tega vprašanja. Tudi če pride do sestanka zunanjih ministrov bodo verjetno trije zapadni ministri delali na tem, da se rešitev tega vprašanja še odloži za daljšo dobo.

De Gasperi bo skupno s Sforzo pripravil noto v odgovor vladi Sovjetske zveze o neizvršeni izročitvi ladij, kakor je bilo to določeno po mirovni pogodbi.

Predstavnik zunanjega ministrstva je danes zanikal vest, ki so jo razširili nekateri časopisi in po kateri naj bi bilo zunanje ministrstvo v posesti seznama kakih 3000 vojnih ujetnikov v Sovjetski zvezi.

Pogrebne svečanosti v Pragi

PRAGA, 8. — Vsi uradni oblastniki in diplomatski zbor so prisostvovali kratkemu obredu v praškem Pantheonu, kjer je imel predsednik vlade Zapotocky govor. Navzoča je bila Beneševa vdova, njegov brat, nečaki, kakor tudi predsednik republike Gottwald. Častno stražo ob mrtvaškem odru je tvorilo osem generalov, med njimi gen. Swoboda, minister narodne obrambe in gen. Novak, poveljnik Moravske.

V svojem govoru je Zapotocky med drugim dejal: «Predsednik Beneš govori po svojem delu. V srcu ljudstva si je postavil neminljiv spomenik za vse to, kar je storil za našo domovino in za našo republiko. Njegovo ime, njegov spomin in njegovo delo bodo prešli v zgodovino. Mi bomo storili vse, da bo njegov spomin ostal lep in svetal. Prepričani smo, da so zlobne nakane tistih, ki bi hoteli zlorabiti ta spomin za svoje reakcionarne in protiljudske cilje, obsojeni na neuspeh. To so tisti, ki so izročili našo domovino fašističnim okupatorjem, ki so izgnali Beneša v sramotno prognanstvo; ti nimajo pravice sklicevati se na spomin tistega, ki se je vedno boril zoper sovražnika, zoper fašizem in izdajalce. Naš narod in predvsem delovni del našega naroda ne bodo nikoli pozabili deleža pokojnega predsednika v izgradnji naše ljudske demokracije. Storili bomo, da bo naša oblast, h katere rojstvu je predsednik Beneš pripomogel s podpisom številnih odredb in mnogih zakonov, krepila in razvijala. Obljubljam vam, gospod predsednik, v imenu vlade, ljudstva in predvsem v imenu delovnega prebivalstva, da bomo vložili vse svoje napore, da izpolnimo željo, ki ste jo vi izrazili, ko ste odložili funkcijo predsednika republike, da bi namreč bila republika obvarovana pred vsako nesrečo, da bi vsi živeli in delali v slogi, v ljubezni in v prizanašanju ter da bi vsi državljani spoštovali svobodo vsakogar ter jo istočasno tudi sami uživali. Mi verujemo kakor vi v zdravega duha našega ljudstva ter v lepo bodočnost naše drage republike. Gospod predsednik Beneš, v imenu našega prebivalstva vam izročam naš poslednji in žalostni pozdrav. Čast in slava vašemu delu in vašemu spominu!»

Monarhofašisti bombardirajo albanske vasi

TIRANA, 8. — Albansko zunanje ministrstvo sporoča, da je neki bombnik grške vlade včeraj odvrgel 12 bomb na albansko vas Kosovice blizu Argirokastra.

Generalni tajnik OZN je danes prejel odgovor albanskega zunanjega ministrstva na nedavne grške obtožbe.

Protestno zborovanje v Zagrebu

Jugoslovanski borci z ogorčenjem zavračajo klevete

ZAGREB, 8. — Častniki, podčastniki in uradniki zagrebške garnizije so imeli veliko protestno zborovanje proti klevetniški kampanji na škodo jugoslovanskih narodov. Na zborovanju je govoril gen. Danilo Lekič, bivši španski bojevnik, ki je med drugim dejal:

«Mi, ki smo se borili v osvobodilni borbi ob boku slavne sovjetske armade in pod vodstvom naše partije in tovariša Tita, ne moremo več prenašati žalitev proti našim narodom, ne moremo več strpeti, da ne bi z ogorčenostjo zavrnili podlega načina ravnanja voditeljev držav ljudske demokracije napram nam in to tem bolj, ker so bile med nami in temi državami sklenjene pogodbe o prijateljstvu in zavezništvu. Ni mogoče govoriti o prijateljstvu in istočasno na jugobrutalnejši način preganjati jugoslovanske državljane, izvajati pritisk in nasilje nad našimi narodnimi manjšinami, da bi zatajile novo Jugoslavijo.

Taka dejanja slabe sile socializma, netijo šovinistične strasti v nekaterih državah in trgajo prisrčne vezi med narodi ljudske demokracije. Taka divja in neopravičena kampanja proti naši državi nas ne bo omajala. Mi se obvezujemo napram naši partiji, da bomo delali z vsemi svojimi silami, da bo naša vojska najmogočnejša sila naših narodov, sposobna zagotoviti uresničenje petletnega načrta in zgraditev socialistične družbe ter sposobna braniti neodvisnost naše domovine.»

Pomoč oškodovanim kmetom v sežanskem okraju

Toča, ki je tako hudo prizadejala kmete v nabrežinskem okraju, zlasti one v Prečniku in neposredni okolici, kjer je bilo uničenega od 15 do 95 odstotkov jesenskega pridelka, je napravila znatno škodo tudi v sežanskem okraju, zlasti v Skrbini, Komnu, Gorjanskem in v Svetem.

Poročali smo že o tem, koliko so se brigale tukajšnje oblasti za pomoč prizadejanim kmetom. Kljub temu, da je odšla na kraj škode komisija izvedencev in si je lahko ogledala vso povzročeno škodo, vendar je doslej ostalo le še pri obljubah. Kmetijski oddelek pri vojaški upravi je sicer obljubil, da bo posredoval pri finančnih oblasteh za odpis davkov prizadetim kmetom, s čimer pa našemu kmetu ne bi oblasti kdo ve kaj pomagale, saj bi plačal povprečni kmet iz nabrežinskega okraja v najboljšem primeru le 500 lir davka manj na leto kot sicer. Ni treba posebej poudariti, da bi oblasti morale priskočiti kmetom na pomoč z denarno podporo.

Vse drugače pa je bilo v omenjenih vaseh sežanskega okraja, kjer je ljudska oblast kmetom takoj priskočila na pomoč. Predsednik okrajnega ljudskega odbora je še isti dan, ko je toča uničila kmetom pridelek, sad tolikega truda, pooblastil zadruge, da razdelijo med prizadete kmete brezplačno vsa potrebna semena za tiste kulture, ki so bile uničene po toči. Naslednji dan so ustanovili posebno okrajno komisijo, da bi si ogledala in ugotovila škodo. Prav tako je tudi predsedstvo vlade LRS takoj poslalo v sežanski okraj posebno komisijo. Obe komisiji sta ugotovili, da je napravila toča za okrog 400.000 dinarjev škode, nakar je vlada LRS takoj nakazala oškodovanim kmetom 200.000 din podpore ter sklenila, da bo razdelila med kmete potrebna semena in jim dala mesečno po 100 stotov koruze po nižjih enotnih cenah. Prav tako jim bodo nudili pomoč v industrijskih izdelkih. Glavni odbor RKS pa je nakazal 50.000 dinarjev za tiste kmete, ki so trpeli največ škode. Obenem je okrajni ljudski odbor sklenil, da ne bo pobiral od oškodovancev odmerjenega dohodninskega davka.

Tako pomaga ljudska oblast svojim državljanom v potrebah, med tem ko okupacijska oblast v Trstu kljub raznim Marshallovim planom o «pomoči» kaj slabo pomaga.

Protest Zveze borcev NOV proti ubojem antifašistov v Španiji

BEOGRAD, 8 — Zveza borcev narodnoosvobodilne vojne FLRJ je poslala generalnemu sekretarju OZN brzojavko, v kateri najostreje protestira v imenu borcev osvobodilne vojne proti pripravam za nove uboje antifašistov. V brzojavki je rečeno:

Z gnusom najostrejše protestiramo v zvezi s pripravami za nove uboje antifašistov v Barceloni, Ocani, Albaseti in Bilbau. Ti novi zločini fašističnega režima v Španiji utrjujejo naše prepričanje, da mora izdati OZN energičnejše ukrepe proti fašističnemu režimu Franca, ki predstavlja nevarnost za mir v svetu. Nadejamo se, gospod generalni sekretar, da boste v duhu ustanovne listine Združenih narodov storili vse, kar je v vaši moči, da se preprečijo nadaljnji zločini proti demokratičnim borcem v Španiji.

WASHINGTON. — Zunanji minister Marshall bo odpotoval 19. t. m. v Pariz, kjer bo načeloval ameriški delegaciji na glavni skupščini OZN.

Mnogo hrupa za nič

Nadaljujemo danes z opisom tako imenovanih predkongresnih zborovanj SIAU.

Greta. *Tam je bil 1. t. m. sestanek za člane iz središča Rojana. Razposlali so 300 vabil, prišlo pa je komaj 40 članov, med njimi jih je bila ena tretjina takih, ki se že dve leti niso udeležili nobenega sestanka. Ni težko uganiti, kaj jih je prav sedaj pognalo od doma. Vidalijevi frakcionaši so jim prišepetavali in se v upravičeni bojazni, da ne bo mogoče izbrati dovolj ljudi, na vse načine potrudili, da so jih spravili iz zapečka. Na sestanku se je mnogo obrekovalo in prav nič razmišljalo. Glavni predmet obrekovanja je bila seveda Jugoslavija. Rizzotti se je dotaknil sporazuma glede proslave bazoviških žrtev in obljubil, da bo govoril tudi slovenski govornik; pa se neka vidalijevka ni mogla premagati in vzkliknila: «Vederemo come tornerà zò!» (Mislila je namreč iz Bazovice). Izvolili so pet delegatov, tako da so med njimi tudi ljudje, ki so doslej sedeli v zapečku. Praktično se temu pravi popolna pasivizacija in pot do likvidacije naše najmočnejše množične organizacije in najnevarnejšega orožja v borbi proti imperializmu. Ljudstvo je po končanem sestanku prišlo do edino pravilnega zaključka, da se takih sestankov ne bo več udeleževalo.*

Barriera in Seneni trg. *Sestanek se je vršil v dvorani sindikata kemične industrije. Od 2500 članov jih je bilo navzočih okrog 100. Izvolili so 12 delegatov, ki so jih postavili tudi za one, ki se sestanku niso odzvali. Čudni računi in še bolj čudne predpostavke.*

Pri «Tomažiču». *Od 1300 članov jih je prišlo na sestanek komaj 80, čeprav so vsi prejeli vabilo. Tudi tam je ta mali odstotek vpisanega članstva izvolil kar šest delegatov.*

V krožku Redivo *je bilo povabljenih 200 ljudi, prišlo pa jih je le 30 in še od teh jih je pet predčasno odšlo. Govornik Svara Duilio je bil komaj na polovici svojega govora, ko so se dvignili v znak protesta, ker niso mogli več prenašati blata, s katerim je obmetavat Jugoslavijo; 25 je izvolilo 3 delegate.*

Pri «Kraljiču» *so morali sestanek odložiti s ponedeljka na torek, ker je bilo v ponedeljek samo 21 navzočih. V torek so število ojačali z vsemi sektorji, a kljub temu ga ni bilo mogoče dvigniti nad 40; no, izvolili pa so vseeno kar 5 delegatov.*

Marija Magdalena. *V dvorani pri Cebulcu je bilo na sestanku 40 članov.*

V Skofijah *se sestanek ni vršil.*

V Plavjah *so ga morali ukiniti, ker je bilo premalo članov.*

In tako v dveh «obmejnih» krajih, kjer bi vsi morali biti za Vidalija zaradi «strašnega terorja», ki se vrši v Istri. Najbrž pa tovariši iz Skofij in Plavij tega terorja ne vidijo, kajti sicer bi prav gotovo ne mogli storiti drugega kot zdrveti v Vidalijev objem, da bi jih prenesel v blaženi De Gasperijev raj.

V Ricmanjih, kjer je vsa vas včlanjena v SIAU, je bilo na sestanku samo 50 prisotnih. V Boršu sestanka sploh niso mogli sklicati, ker si ni nihče odzval. Pri Domju je prišlo od 100 vpisanih 30 ljudi.

V Mačkovljah *pa so z veliko muko iz 20 navzočih iztisnili enega delegata in enega namestnika.*

(«Mnogo hrupa za nič» se imenuje neka Sekspirjeva komedija).

GRADIVO S PARTIJSKE KONFERENCE

Frakcionaši likvidirajo revolucionarno razredno borbo Enotnih sindikatov

Poročilo tovariša I. Bukovca-Vojmirja

Prve dni maja 1945 po osvoboditvi našega ozemlja po Titovih partizanskih edinicah so tržaški delavci ustanovili lastno sindikalno razredno organizacijo.

Bilo bi odveč govoriti o poti, ki jo je prehodila ta naša slavna organizacija v teku več kot dveletne borbe najprej proti fašizmu in proti nacističnemu okupatorju, potem pa v prid najširših slojev našega prebivalstva — za dosego naše politične in socialne svobode — kajti izvor, doprinos oborožene borbe partizanskih edinic, veliki duh požrtvovanja in vse akcije delavskega odpora tržaških delavcev so znani vsem slojem našega prebivalstva in vsega sveta.

Tržaško sindikalno gibanje se zaveda svojih tradicij dolgoletne dosledno revolucionarne borbe, obogateno je s krvavimi izkušnjami zadnje osvobodilne vojne, prekaljeno v brezštevilnih borbah, ki so stale tržaški proletariat stotine človeških žrtev. To gibanje je usmerilo svojo organizacijo po razredni in revolucionarni poti, po poti bratstva med Slovani in Italijani in tako ustvarilo prvič v zgodovini delavskega gibanja te pokrajine močno razredno organizacijo prekaljeno v marksistično-leninističnem duhu.

Vsa borba, ki so jo vodili Enotni sindikati od leta 1945 do danes na sindikalno-ekonomskem polju, na sindikalno političnem, na socialnem, na skrbstvenem, mezdne i. pogodbenem in političnem polju dokazuje, da so se Enotni sindikati ostro borili za pravice delavstva in prebivalstva ter da so bili ravno Enotni sindikati pobudniki vseh podvzetih akcij v prid ljudstva, kljub temu da so bile vse akcije imperializma naperjene ravno proti Enotnim sindikatom; imperializma, ki se je združil z domačo reakcijo in kljub ustanovitvi rumenega sindikata delodajalcev, kljub nasprotovanju vseh upravnih organov vojaške okupacijske uprave.

Ta dosledna revolucionarna borba, ki se je popolnoma strinjala z interesi našega prebivalstva, je bila mogoča samo za to, ker so sindikat vodili komunistični voditelji na čelu s slavno Komunistično partijo Tržaškega ozemlja, ki je znala tolmačiti interese delavstva in se neprestano ter odkrito borila na osnovi borbenega programa ter podpirala sindikalno gibanje in njegove socialne in politične zahteve.

Ena prvih zahtev in v tej borbi najpomembnejša, ki predstavlja najbolj pozitivno stran delavskega tržaškega gibanja, je čvrsta enotnost delavstva, dosežena prav posebno z enotnostjo med Slovenci in Italijani ter je pomembna zlasti v sindikatih ter izražena v železni enotnosti mestnega delavstva z revnimi kmeti podeželja, ki se tudi borijo za obrambo svojega dela na polju proti izkoriščevalski politiki, ki jo je prej izvajal fašistični režim in ki jo nadaljujejo sedaj upravni organi vojaške uprave ter zemljiški posestniki.

* * *

Resolucijo Informacijskega urada so pri nas izkoristili nekateri sindikalni voditelji zato, da bi vnesli tudi v sindikate razdor in tako oslabili strnjenost protiimperialistične fronte v coni A ter razdelili enotne sindikate med cono A in cono B.

V svojem poročilu je tov. Babič jasno povedal, kakšno mora biti naše zadržanje v pogledu resolucije Informacijskega urada na našem ozemlju, da bi naše množice ostale strnjene v protiimperialistični borbi.

V sindikatih je bila naša prva skrb zadržati našo enotnost brez ozira na odjek glede na resolucijo Informbiroja na ozemlju. Toda frakcionaši Vidalijeve skupine so hoteli vnesti razdor tudi v sindikate in se jih polastiti v cilju, da bi likvidirali dosedanjo politično in sindikalno linijo. Svoje razdiralno delo so začeli tako, da so sklicali centralni odbor ter hkrati prikrili članom samega odbora pravi dnevni red seje ter tako izkoristili dobro vero večjega dela članov centralnega odbora Enotnih sindikatov. Na sestanku je predsednik Enotnih sindikatov Destradi zahteval izključitev tajnika Enotnih sindikatov iz centralnega odbora — s slabo prikritim namenom, da bi se s tem znebil vseh tistih voditeljev, ki bi se odločno uprli spremembi revolucionarne politične linije, po kateri je šel naš sindikat doslej in da bi s tem spravil naš sindikat na linijo najmanjšega odpora napram fronti imperializma in razrednemu sovražniku.

In zares so se taki likvidatorski nameni kmalu začutili, ker so jih nekateri voditelji na umeten način spravili med aktiviste in bazo. Jasno je, da so ti elementi hoteli najti opravičilo za svoje razkolniško delo, da bi lahko pripravili bazo za odločen preokret na sindikalnem področju ter da bi prešli s sedanje sindikalne strukture in od dosedanjih zahtev na sistem dela, ki je podoben, če ne enak sistemu italijanske splošne zveze dela, puščajoč v nemar obrambo vseh pridobitev osvobodilne borbe in priznanih v času, ko so bile v Trstu jugoslovanske čete.

Zatrjevanja nekaterih sindikalnih voditeljev frakcionaške skupine Vidalija, ki v slabi veri zatrjujejo, da je bila vsa dosedanja sindikalna linija Zveze enotnih sindikatov pogrešena in razkrojevalna za naše sindikalno gibanje, ter ponovna zatrjevanja na njihovem frakcionaškem kongresu, da je bila «taktika» sindikalnega delovanja zgrešena, da je bilo preveč gibanj, da smo spravili delavce v «nevarnost», da smo hodili po pustolovski liniji itd. itd. jasno dokazujejo, da hočejo spraviti naše razredno in revolucionarno sindikalno gibanje v slepo ulico ter na napačno in oportunistično linijo, kar mora v naših pogojih — biti v prvi vrsti v borbi proti imperializmu — neizogibno dovesti do likvidacije razredne vsebine našega sindikata.

Razen da taki manevri predstavljajo likvidacijo revolucionarnega gibanja, mobilizirajo tudi vsa tista oportunistična in socialdemokratična stremljenja, proti katerim se je moral sindikat v teh letih boriti.

V zadnjih mesecih se je v delovanju sindikata opazila neka statičnost napram nekaterim važnim vprašanjem in bili so prav delavci, ki so stalno zahtevali energičnejšega nastopanja proti Zvezi industrijcev, kakor tudi proti okupacijski vojaški upravi. Takrat se je dokazalo, da se je

(Nadaljevanje na 2. strani)

Poročilo tov. Vojmirja

(Nadaljevanje s 1. strani)

treba proti neprestanemu pritisku bodisi od imperializma, ki ga pri nas pooseblja vojaška uprava, bodisi od industrijcev, ki so hoteli s kombinirano ofenzivo napasti naše najdragocenejše pridobitve, ki so svoboda besede v tovarnah in tovarniški odbori, boriti vztrajno in odločno in z različnimi oblikami borbe.

Danes lahko povemo na glas: ako smo lahko še ohranili pridobitve in nekatere politične svoboščine in če še obstajajo naše demokratične ustanove, tedaj se moramo zahvaliti za to samo odločni borbi naših delavcev; če smo preprečili, da bi to ozemlje prišlo v roke De Gasperiju, tedaj smo zato dolžni zahvalo ne le bratski pomoči demokratskih in ljudskih držav, temveč dolgujemo to predvsem našemu delavskemu razredu, protestnim stavkam, našim demonstracijam, naši borbi, v kateri so se tržaške ulice prosile s krvjo mnogih tovarišev, ki so bili na barbarski način umorjeni; zahvaliti se moramo za to našim ženam, naši mladini, vsem demokratom, ki so odkrito-srčno podprli stremljenje ljudstva za mir.

Da, res je, mnogo smo se borili in trda je bila borba; naši delavci in mi vsi smo trpeli v tej borbi. Toda ne smemo reči in nihče nima pravice reči, da je bilo preveč borbe, ako smo odločno branili naše politične in socialne zahteve, če smo z odločnostjo branili našo industrijo, naše tovarne, delo in kruh mnogim družinskim očetom, temveč moramo reči le, da smo vsakikrat še premalo storili za pravično stvar, ki jo proletariat smatra za svojo dolžnost in da smo premalo storili v borbi proti najhujšemu sovražniku Sovjetske zveze in vseh ljudstev, ki ljubijo svobodo, — proti imperializmu.

Govoriti najprej, da je bila politična linija sindikatov zgrešena in da so bile vse slavne akcije tržaškega proletariata v borbah teh treh let avanturistične, pomeni žaliti sindikalno razredno tržaško gibanje. To pa pomeni tudi, da obstoji vzrok za trditev, da kriza v naši partiji po objavi resolucije Informbiroja ni imela prav nikakršnega opravka s tem problemom, temveč da je šlo za zaroto proti partiji že mnogo prej, za zaroto, ki je zelo slabo skrivala namena nekaterih voditeljev pri vrhu, namene, ki so šli za tem, da bi odklonili podporo ljudskih sil Jugoslavije, katere — hoteli ali ne — korakajo odločno v socializem.

Ti elementi so potem dopuščali, da je bila politična linija, ki jo je izvajal sindikat, morda pravilna, toda da se je napravilo samo mnogo napak v «taktiki» in da zaradi tega treba ozdraviti sindikat in ga usmeriti na pravo pot. Toda mar je mogoče slediti skozi tri leta pravilni politični liniji ter hkrati grešiti v taktiki?

Tega ni mogoče zatrjevati pošteno, a da ne bi napravili celo vrsto kontradikcij, ki smešijo marsikakšnega sindikalnega voditelja, ki kriči na ves glas «mea culpa» in hoče s tem prikriti morda slabo sindikalno sposobnost in pomanjkanje iniciative, s tem da meče krivdo zaradi kake slabo uspele akcije izključno na tako imenovano kliko Babič-Uršič. Ne more se tudi trditi, da niso člano partije v sindikatih imeli dovolj široke avtonomije, da bi mogli izvajati politično linijo partije v sindikatih na pravilen način, kakor so to oni smatrali. To zaskrbljeno iskanje napak in zgrešenih linij ne more ravno v sindikatih skriti težnje Vidalijevih frakcionašev obrniti krmilo sindikalne politike. To se je opazilo v teh zadnjih dneh, v katerih so bili s tako naglico podpisani nekateri sporazumi, s katerimi se je kapituliralo pred razrednim sovražnikom v vprašanjih, ki predstavljajo za nas hrbtenico sindikalnega razrednega gibanja in pomenijo, prilagoditi se liniji mirnega sožitja z razrednim sovražnikom, prilagoditi se polagoma tudi organizacijskim kriterijem tistega delodajalskega sindikata, ki se imenuje Delavska zbornica v Trstu.

Posledice takšne likvidacijske politike smo takoj spregledali:

Ravno v prvih dneh objave resolucije Informbiroja so hotele imperialistične sile v Trstu skupaj z domačo reakcijo zadati odločilni udarec našemu sindikalnemu gibanju z aretacijo tovarniških odborov tovarn Sv. Marka, Sv. Andreja in Sv. Roka.

To je bil eden najhujših udarcev, ki so ga zadali sindikalni organizaciji od leta 1945 do danes.

Vidali in njegova frakcija so storili vse, da bi delavskemu razredu preprečili obrambo njegovih pridobitev in osnovnih pravic sindikalne svoboščine. Od zadnjega njegovega kongresa pa obtožuje sindikalne voditelje in naš centralni komitet partije, da je hotel z splošno stavko sprožiti največjo provokacijo proti delavskemu razredu.

Mi pa pravimo, da preprečevati tržaškemu delavstvu obrambo njegovih revolucionarnih pridobitev, preprečiti delavstvu protestiranje z raznimi načini borbe proti tem imperialističnim provokacijam in dopustiti, da se delavskemu razredu odvzamejo njegove svoboščine, in ga usmerjati v pasivnost, pomeni zavestno izdajati interese delavskega razreda in likvidirati razredno borbo tržaških delavcev ter prav tako pripravljati pogoje za likvidacijo borbe proti imperializmu.

Ti pridigarji internacionalizma trdijo tudi, da je naša partija sabotirala sindikalno združitev z Delavsko zbornico in da je sedaj prišel končno trenutek za uresničenje te združitve.

Če analiziramo to zadnjo trditev, pridemo do zaključka, da smo tedaj storili slabo, da nismo sprejeli pogojev, ki so nam jih nudili predstavniki tukajšnje demokrščanske stranke v Delavski zbornici glede sprejetja strukture notranjih komisij, da nismo sprejeli pogoja, da bi bil uporabni jezik v združenem sindikatu samo italijanski in na ta način kršili najosnovnejše interese slovenskih in hrvatskih delavcev ozemlja.

Jasno je, da ta linija vodi v stanje mirnega sožitja z razrednim sovražnikom in dosledno s tem v likvidacijo revolucionarne in razredne borbe.

14. julija t. l. se je zopet sestal centralni odbor Enotnih sindikatov, ki je moral razpravljati o odločitvah glede političnih dogodkov zadnjega razdobja. Ta sestanek pa so hoteli frakcionaši izkoristiti za izključitev ostalih članov centralnega odbora zato, ker so mislili drugače kot oni. Na tem sestanku je bila izvršena največja provokacija proti enotnosti delavskega razreda obeh con ozemlja. Frakcionaška skupina v sindikatih je zahtevala izključitev tajnika sindikatov z motivacijo, da je zavzel določeno zadržanje v partiji, tovariša Periča, predsednika Enotnih sindikatov okraja Buje, da je sklical sindikalno skupščino v coni B (kar je imel popolno pravico storiti), tovariša Franovića, člana izvršilnega odbora Enotnih sindikatov pod pretvezo krive in smešne motivacije, da so ga videli v pijanem stanju na dan 1. maja.

Predložili so tudi izključitev tovariša Luxe Giordana pod pretvezo nevzdržne in neosnovane motivacije, «da se v partiji ni odločil niti za Vidalijevo niti za Babičevo resolucijo».

Takšne izključitve niso mogle biti drugo kot nizkotne provokacije napram enotnosti sindikalnega gibanja našega ozemlja, v kolikor so bile brez motivacij in načelno nasprotne statutu sindikata, toda ki so imele za Vidalijeve frakcionaše edini cilj, zagospodariti v sindikatih.

Zaradi takšnega zadržanja nekaterih neodgovornih elementov, je sindikalna skupščina v coni B sklenila, da v bodoče ne bo priznavala izvršilnega odbora v Trstu, dokler ne bo izpremenil svojega stališča in prenehal z razdiralnim in izzivalnim delom. Obrekovalna gonja, ki jo vodijo v Trstu proti sindikatu in proti delavstvu v coni B, ima za cilj, boriti se proti ljudskim pridobitvam in proti delu graditve, ki jo vršijo delavci v coni B s tolikim požrtvovanjem.

Delavci iz cone B, ki uporno gradijo boljšo bodočnost za prebivalstvo cone B, so to razumeli in opravičeno obsodili manevre v okviru delavske organizacije. Delavstvo cone B je ostalo tesno združeno v svoji sindikalni organizaciji ter je s prstom pokazalo vsem iskrenim demokratom ozemlja na obrekovalno gonjo proti organom ljudske oblasti, ki je naperjena zaradi tega tudi proti delovnim množicam. Ta gonja pa prihaja prav s strani likvidatorjev razrednega in revolucionarnega gibanja, s strani tistih, ki so postali zavezniki tolovajev CLN-a in ki so praktično nudili pomoč imperialistom v borbi proti demokratičnim državam. Sindikati cone B nadaljujejo in bodo nadaljevali tudi v bodoče z delom v prid ljudstva ter dali tako važen in konkreten doprinos pri gradnji novega gospodarstva v cilju zgraditve boljše bodočnosti in blagostanja ljudstva.

S te konference pošiljamo topel pozdrav delavcem obeh con: prvim v graditvi pogojev nove družbe in boljše bodočnosti, drugim pa v zagrizeni borbi proti imperializmu.

Tržaško delavstvo bo znalo najti pravilno pot in se oddaljiti tudi od teh rovarjenj in političnih avanturistov, ki varajo ljudstvo ter izkoriščajo najsvetejša čustva do Sovjetske zveze in socializma za svoje umazane cilje.

Spričo takšnega položaja bo naloga delavstva cone B in cone A boriti se proti kateri koli težnji in kakršnem koli manevru, ki bi imel za cilj deliti delavski razred in minirati enotnost Enotnih sindikatov.

Treba se bo boriti proti frakcionaškim tendencam v sindikatih v svrho ponovnega usmerjanja našega sindikalnega gibanja na razredno in revolucionarno pot, ki je znalo v duhu marksizma in leninizma in v duhu proletarskega internacionalizma, ki se je znalo upreti najtežjim in brezobzirnim napadom domače reakcije in mednarodnega imperializma. Pozivamo delavstvo, naj bo čvrsto združeno okrog svoje sindikalne organizacije, naj okrepi borbo proti provokacijam imperializma, naj se bori še naprej za svoje politične ,gospodarske in socialne interese, naj brani pridobitve osvobodilne borbe ter istočasno čuva dosledno politično linijo, ki jo je izvajalo v trdih bitkah proti imperializmu od leta 1945 do danes.

Le na ta način bomo mogli izvršiti našo zgodovinsko nalogo in privesti tržaški delavski razred v boljšo bodočnost in do osamosvojitve.

Naj živi delavski razred Tržaškega ozemlja, naj živi razredna borba Enotnih sindikatov proti imperializmu!

TRŽAŠKI DNEVNIK

Nevzdržne razmere delavk v oblačilni industriji

V oblačilni industriji v Trstu je položaj delavk v zadnjem času silno težak. V izkoriščanju svojih delovnih moči pa se najbolj odlikuje tvrdka Beltrame in njen lastnik, ki je sicer zvesto v službi Lega Nazionale. Ne samo to, da izvaja nanje političen pritisk, saj je v tem podjetju zavestno razredno borbo svojih uslužbenk za svoje najosnovnejše pravice skorajda zatrl.

Njegovo socialno izkoriščanje se kaže zlasti pri akordnem delu, ki je uvedeno v tej tvrdki. Tako mora opraviti vsaka delavka po delovnih normah, ki so določene najmanj 480 minut na dan, in v okviru tega delovnega urnika morajo delavke izvršiti določeno število izdelkov. V primeru, če neka delavka ne doseže te delovne norme je v nevarnosti, da jo delodajalec odpusti. Če pa na drugi strani preseže predpisane določbe, pa ji plača le eno liro za vsako odvišno minuto. Tako ima povprečna delavka 8.05 lir na uro, kar bi zneslo približno na dan 85 lir. Ker pa je treba upoštevati, da je celotna industrija uvedena na delovni trak in je odvisno od vsake posamezne delavke, v kakšnem času izvrši svoje delo, se lahko zgodi, da sicer predhodna delavka izvrši delo v predpisanem času; če pa ga ne opravi v tem roku, trpi pri tem naslednja delavka, ki mora čakati na to, da nadaljuje delo in se le težko primeri, da opravi več kot je določeno za njeno konkretno delo.

Tako torej delodajalec izkorišča svoje delavce dvakrat. Ker na eni strani ne upošteva dejstva, da delavka lahko v prvih urah, ko nastopi svoje delo, prehiti delovno normo, dočim pojenja spričo enakomernega dela njena delovna sposobnost, in ne upošteva dejstva, da je delo, vezano na tekoči trak, odvisno od delovnega kolektiva.

Te dni se zaključuje na uradu za delo delovna pogodba, ki bo uredila položaj te kategorije delavcev. Ob tej priliki moramo poudariti, da so Enotni sindikati postavili svoje predloge, ki bi izboljšali delovne pogoje delavcev, dočim je na drugi strani postavila pet predlogov tudi Delavska zbornica, in sicer na podlagi delovne pogodbe za to vrsto delavcev, ki je v veljavi v Italiji. Ko so Enotni sindikati odločno vztrajali na tem, da vzamejo pri uradu za delo v obzir tudi predloge Enotnih sindikatov, ki bi dejansko odpomogli težkemu položaju delavcev te stroke, so odgovorili, da nimajo časa, da bi se zgubljali s temi stvarmi.

V okviru celotne borbe sindikatov za pravice delavcev ni to ozemljen primer, ko se je Delavska zbornica postavila v obrambo interesov delodajalca na škodo delovnega ljudstva. Z mirno vestjo lahko trdimo, da so ljudje pri Delavski zbornici edinole predstavniki delodajalcev in da so vedno takrat, kadar je šlo za vprašanje delavcev, izdali njihove koristi.

Poleg tega pa moramo poudariti tudi dejstvo, da pristojne oblasti tudi v pogledu vprašanja ene same kategorije delavcev upoštevajo italijanske odredbe, ki velikokrat nimajo kaj opraviti z tukajšnjimi razmerami in nočejo upoštevati demokratičnih organizacij.

Kjer se prepirata dva...

Predvčerajšnjim zvečer okrog 21 sta se v gostilni «All'operaio» v ul. Malcanton začela prepirati 28-letna Dessemberg Roza in 35-letni Brezar Konrad. Oba sta bila že precej vinjena in posebno Brezar je postal kmalu zelo glasen. To pa se mu ni zdelo dovolj in je potem zagrabil še kozarec z mize in ga zalučal. Kozarec pa ni zadel njegove Rožice, ampak Lavaio Salvatorja, ki je tudi ob tisti uri tešil svojo žejo v gostilni.

Hrupa in vika je bilo ravno dovolj, da so privabili civilno policijo, ki je poskrbela, da so nudili Lavaiu prvo pomoč in mu obvezali rano.

V korist hišnikov je rešeno vprašanje draginjskih doklad

1. avgusta 1948. je vojaška uprava izdala uredbo 302 glede povišanja mesečnih prejemkov hišnikov. V našem časopisju smo velikokrat obravnavali težak položaj te kategorije delavcev ter opozarjali vojaško upravo na to, naj dokončno uredi to vprašanje ter popravi s pravično uredbo glede hišnikov krivico, ki se je dogajala vse doslej hišnikom. S to uredbo 302 se je vprašanje hišnikov vsaj delno rešilo, kolikor se seveda mora spričo dejanskega položaja, na katerega so morale računati uredbodajne oblasti.

Danes se je zglasil na uradu za delo zastopnik Enotnih sindikatov, da bi skupno s pristojnimi oblastmi obravnavali vprašanje draginjskih doklad hišnikom v zvezi z uredbo 302. Končno so prišli tudi glede tega vprašanja do pogojnega sporazuma ter se zedinili v tem, da bodo dobili hišniki plačane draginjske doklade glede na to, koliko je v hiši, kjer je hišnik zaposlen, stanovanj ali drugih prostorov. Pri tem bodo morali imeti v vidu pri določanju draginjskih doklad korist hišnika.

Tako na primer bo dobil hišnik v hiši, ki ima 50 različnih prostorov v 12 stanovanjih, 80 lir na dan, če bi upoštevali samo prostore, dočim bi dobil 100 lir na dan, če bi vzeli v obzir, koliko stanovanj je v tisti hiši. V tem primeru bo torej dobil hišnik 100 lir draginjskih doklad na dan. Če pa je nek hišnik zaposlen v več različnih hišah oziroma, da je v eni stalno zaposlen, drugod pa opravlja samo čiščenje hiše, mora dobiti izplačane draginjske doklade v vseh krajih, kjer opravlja opravlja delo kot hišnik ali pa ne.

Glede dopusta so se Enotni sindikati in urad za delo sporazumeli v tem, da bodo imeli hišniki za leto 1948 12 dnevni plačani dopust v katerega bo všteto 6 navadnih dni, na ostalih šestih dneh pa bodo morali upoštevati še draginjske doklade. V primerih, da bi dobil hišnik odpoved, mu ne bodo pri izplačilu všteli družinjskih doklad, ker ne tvorijo del plače.

PROCES PROTI DELAVCEM IZ LADJEDELNICE

DA NISMO V ITALIJI je včeraj izjavilo sodišče

Z moralnim nagovorom se je začela jutranja razprava. Zadeva pa se je takole zgodila. Odvetnik Zennaro je sporočil predsedniku sodišča, da je obtoženi tovariš Oreste Parovel odsoten, ker je moral takoj odpotovati v Videm, od koder ga je v naglici klicalo vojno okrožje. Toda to opravičilo ni zadovoljilo predsednika sodišča, ki je izjavil, da poziv iz tujine nikakor še ne opravičuje odsotnosti obtoženega Parovela. Zato je sodišče takoj izdalo tiralico za tovarišem. Po tem sporočilu se je začel že običajen moralni nagovor na tovariše. Res čudna je ta zadeva, enkrat vpijejo in uradujejo kakor da bi bili v italijanski republiki. Včeraj pa kar naenkrat povedo javno in svečano, da nismo v Italiji. S tem se je včeraj strinjal tudi «Messaggero veneto». Tožba, ki jo je namreč naperil odvetnik Zennaro proti njemu, mu ne diši in sedaj trdi, da tiskovni zakon, ki je veljaven na Tržaškem ozemlju, ni veljaven v Italiji. Res, ne načel, ne mej ni, kadar so koristi vmes.

Takoj za tem prizorom pa je začel pričati delavec Oblak Viktor. Ta je opisal, kako so se odigrali dogodki med incidentom. O obtoženem Paciju, ki naj bi sodeloval pri dogodkih, kot mu očita obtožnica, pa je Oblak povedal, da ga je sicer videl tedaj, vendar le med skupino oseb, ki so bile precej daleč od «camerina». Na sodnikovo vprašanje, ali pozna koga med tovariši na zatožni klopi, je Oblak spoznal Ceglarja, Velussija, Persija in Babudra. O nekaterih drugih pa je izjavil, da jih le površno pozna, ker jih vidi na delu. Na ponovno vprašanje, ali je 24. junija videl vse navedene tovariše med skupino, ki je bila okrog «camerina», je priča odločno zanikal. Oblaku je sledil Crevatin Virgilij. Ta je glede Pacija ponovil to, kar je že omenil njegov prednik. Na vprašanja tožilca, ki so bila razpeta kot mreža, je priča ponovil, da je Pacija tedaj sicer videl, vendar v družbi z nekim čuvajem in delavcem, s katerima je opazoval dogodke.

Od obtoženih je bil včeraj zaslišan še Kanidišek. Njegovo pričanje je bilo res kratko. Povedal je, da je bil med incidentom v družbi z ostalimi delavci tovariši z dela. Med temi so bili nekateri, ki so politizirali in obsojali odredbo ravnateljstva, ker je odstranilo dvojezične napise. Po teh izjavah je Kanadišek zapustil sodno dvorano. Potem ko se je predsednik sodišča informiral o stanju Kanidiškovega očeta, ki je resno obolel, mu je dovolil, da je zapustil sodno dvorano. Kot priči sta v prid Kanidiška spregovorila še Gabrovec in Cecutin. Prav za prav bi morali tudi biti še dve priči, uradnika člana DZ, ki sta bila v družbi z obtoženim med incidentom. Ker pa bi morala s svojim pričevanjem le razbremeniti obtoženega, se raje nista prikazala na sodišču. Zato je odvetnik Zennaro predlagal tožilcu, naj jima pošlje poziv. Med zadnjimi je bil zaslišan obtoženi Košanc Peter, ki je bil med incidentom v družbi z Kanidiškom in drugimi. Kot zadnji je bil zaslišan obtoženi Polli, ki je opisal, kako je prišlo do dogodka, za katere ga ima precej zaslug član «camerina» D'Ambrosio. Proces je bil nato odgoden do danes zjutraj.

Objavljamo pismo, ki so ga poslali partizani s Sv. Križa 24 delavcem iz ladjedelnice Sv. Marka:

Dragi tovariši!

Kakor ste bili vi z nami v borbi proti skupnemu sovražniku, tako smo mi, slovenski partizani s Sv. Križa, v tem izrednem trenutku povezani z vami. Dobro vemo, kakšna je bila vaša moralna in materialna solidarnost z nami tedaj, ko so nas zasledovali nacifašisti in uprizarjali proslule rastrellamente po vsej Julijski krajini. Časi so bili trdi, vendar ni nihče od nas izgubil vere. Mi smo bili vaše upanje, vi pa naše. Zavedali smo se pač dobro, da bomo le združeni in odločeni dosegli naše pravice, za katere smo se borili. Kakor ste nam vi tedaj stali ob strani, da smo zmagali, tako smo mi sedaj z vami, da bi za vas zmagala pravica.

Bodite uverjeni, da smo vsi na vaši strani in da vas posebno mi, Slovenci, ne bomo nikdar pozabili. Branili ste naš jezik tako kot bi vašega. Branili ste ga bolje kot mirovna pogodba.

Partizanom sedež v središču mesta!

Conskemu predsedniku dr. Palutanu so poslali partizani naslednje protestno pismo, ki ga v celoti objavljamo:

«Partizani in aktivisti III. okraja, ki se zavedajo žrtev doprinesenih v borbi proti nacifašizma, v kateri so izgubili svoje najboljše tovariše, zahtevajo, da se nujno izpolni dana obljuba in preskrbi partizanskemu združenju dostojen sedež v središču mesta.

V resnici je sramotno, da se tri leta po končani vojni za to še ni poskrbelo. Nasprotno pa so dobile svoj sedež organizacije, ki imajo popolnoma fašističen značaj in od koder prihajajo pretepači in metalci bomb. Če kateri od teh po naključju pade policiji v roke in ga zaprejo, se kmalu najde kdo, ki poskrbi, da pride zopet na svobodo. Na ta način pomagajo fašističnim tolpam, da se organizirajo ter povročajo tiste incidente, ki si jih določeni krogi tako želijo».

Še osem dni do otvoritve tržaškega velesejma

Čez osem dni bo v dvoranah pomorske postaje otvoritev mednarodnega tržaškega velesejma. Ker se je prijavilo za ta velesejem ogromno število tujih tvrdk in trgovskih podjetij, so morali nekaterim, zaradi pomanjkanja prostora, odbiti dovoljenje. Čeprav je bilo vsem dovolj jasno, da sta pomorska postaja in grad sv. Justa premajhna za to razstavo, se kljub temu ni storilo ničesar, da bi se rešilo tudi to vprašanje ter na ta način zagotovilo udeležbo na tem velesejmu vsem tvrdkam in podjetjem, ki bi za to izrazili željo.

V kolikor smo poučeni, lahko trdimo, da bi marsikatera država razstavila izdelke še večjega števila svojih tovarn in tvrdk, če bi bilo ugodno rešeno vprašanje prostora. Tako pa bodo nekatere države, med katerimi je tudi Češkoslovaška, razstavljale v bolj skrčenem obsegu. Razen tega bi prav gotovo vsaka država želela razstavljati v lastnih paviljonih, toda na žalost tudi tej želji ne bo ugodeno. V teh dneh je prišlo v Trst že precejšnje število delegatov, ki bodo zastopali na velesejmu svoje države.

Včeraj zjutraj pa so pričeli s svojim kongresom filatelisti, katerim je tržaška občina pripravila majhno zakusko. Popoldne so se zbrali vsi kongresisti v dvorani «Ridotto» gledališča Verdi ter pričeli z nakupovanjem in prodajanjem raznih serij znamk. Kongres filatelistov se bo končal čez osem dni, ko se bo otvoril v Trstu tržaški velesejem. Želeti bi bilo, da bi vsaj ta velesejem pripomogel k gospodarskemu izboljšanju Tržaškega ozemlja ter k poživitvi trgovinskega prometa z državami našega zaledja.

Otvoritev novega vodovoda v miljskih vaseh

Včeraj dopoldne, kmalu po 10 uri, so oblasti odprle nov vodovod, ki bo dobavljal vodo manjšim in više ležečim vasem miljske občine. Delo je vodil tehnični oddelek tržaške občine in je trajalo 22 mesecev ter so potrošili zanj preko 100 milijonov lir.

Celotna naprava lahko dobavlja okrog 23 litrov vode na sekundo in jo črpa iz tržaškega vodovoda. Na treh različnih krajih so zgradili tri vodne rezervoarje

PROCES PROTI NIDOLIJU

ŠTEVILNE PRIČE PRIPOVEDUJEJO marsikaj zelo zanimivega

Prva jutranja priča je bil odvetnik Cardani iz Milana. V njegovem uradu sta se namreč Nidoli in Kaden pogajala za prodajo onih jeepov. Zanimivo je, da se je mnogo podrobnosti, ki jih je navedel odvetnik, strinjalo z izjavami, ki jih je dal sam Nidoli. Vsekakor res čudna zadeva in nepričakovana stvar, če pomislimo, da je do sedaj dal Nidoli že celo poplavo izjav, o katerih bi skoro težko dejali, da so resnične. O Kadenu je priča le to povedal, da se je omejil le na to, da je dajal pogajajočim se strankam nasvete in predloge ter seveda izkazoval gostoljubnost. Vsa ta pogajanja pa so se razblinila, ker je neki posrednik Jean De Ry postal nezaupljiv do vse zadeve.

Proces je postal nekoliko živahnejši šele tedaj, ko je prišla pričat žena obtoženca Faningerja. Po rodu Ljubljančanka, in biva sedaj v Rimu, od koder je prišla včeraj na proces. Sodišče ji je dovolilo, da je prišla na vrsto še pred mnogimi drugimi pričami, to pa zaradi tega, ker je omenila, da se ji mudi, baje je pustila otroka v Rimu, ker je bolan.

Gospa je bila zelo zgovorna in bi rada marsikaj povedala sodišču o zvezah, ki jih je imel njen mož ing. Faninger s Švicarjem Spieserjem. Vendar pa je bil predsednik sodišča dr. Nachich naravnost uradno suhoparen in je takoj prekinil njeno pripovedovanje, če je le količkaj zašlo na stranska pota. To je oznevoljilo obtoženca Kadena, ki je jezno vzkliknil: «Če je že sodba v naprej pripravljena, potem pa končajmo z govoričenjem!». Med drugim, kar je gospa povedala, je razvidno, da je njen mož že napravil kako kupčijo s Spieserjem in da mu je ta še ostal dolžan 450 švicarskih frankov. Skratka Švicar ni bil preveč vesten plačnik, baje ni nikdar ničesar plačal, vse stroške je moral poravnati ing. Faninger. Celo neko preprogo sta morala zakonca zastaviti, da sta lahko izpolnila obveznosti. «Kaj zastavila, draga Nadja, ne ne, moral sem jo prodati, kar ti nisem še povedal», je melanhonično vzkliknil njen mož z zatožne klopi. Ko je plavolasa prikupna žena, ki je ves čas na vse načine reševala svojega moža, končala s svojim pripovedovanjem, je s solzami v očeh zaprosila sodnike, če bi se še lahko poslovila od moža, preden odpotuje v Rim.

No sodišče je tej prošnji ugodilo in gospa je z možem zapustila sodno dvorano.

Razprava se je nato nadaljevala z zaslišanjem mlade Fulvije Furlani, tolmačinje pri TRUST. Nidolija je spoznala, ko je prišel z avtomobilom AMG v urad, kjer je bila ona uslužbena. Tam je iskal nekega polkovnika Kosterlina. Nidoli jo je tedaj spraševal o nekih bančnih pismih, v katerih je baje bilo sporočeno, da je odprt čekovni račun na ime omenjenega polkovnika, ki pa je bil tedaj že premeščen. O vsej tej zadevi pa priča seveda ni mogla dati kakih posebnih pojasnil. Za njo je pričal Bogoslav Petan, ki je predstavil obtoženega Roglja Nidoliju. Pričanje tega pa zavija zadevo v nekam čudno luč. Petan in Rogelj namreč trdita, da sta po naročilu CID-a stopila v stik z Nidolijem zato, da bi ga ujeli v past. Nidoli pa trdi obratno, da sta mu oba ponujala kokain in pri tem zatrjevala, da sta v zvezi s številnimi zavezniškimi oficirji. Vendar je Petan tudi kaj izmišljenega povedal, kar mu je dokazal včeraj Kadenov branilec. Popoldne sta pričala agenta amerikega CID-a Jevtič in Milinič.

Kamion je zavozil v krojačnico

Včeraj zjutraj okrog 8 je vozil po Miramarski cesti kamion s prikolico, ki je bil do vrha naložen z opeko. Kar naenkrat se je pretrgala vez, ki je vezala prikolico h kamionu in tudi hidravlične zavore niso delovale.

Posledica je bila, da se je prikolica odtrgala in šla po svoji poti. Ko je napravila okrog 100 metrov po cesti, je zavila v stran in podrla tri drevesa. Pa tudi to težkega voza ni ustavilo in nadaljeval je svojo pot ter krenil naravnost v bližnjo krojačnico, kjer se je ustavil šele na vratih, ki niso bila merjena za tako širokega klienta. Na srečo pri nezgodi ni bilo niti mrtvih niti ranjenih. Le zid in vrata krojačnice so laže poškodovani.

Dirka policajev in esulov po tržaških ulicah

Prejšnji dan je policija izvedela, da sta se naselila v nekem stanovanju v ul. Spiridione dva ubežnika iz Jugoslavije, ki se ob svojem prihodu nista takoj javila policiji, kakor zahtevajo obstoječi predpisi.

Zato sta se javila na njunem stanovanju neki policijski podčastnik in stražnik ter zahtevala od obeh beguncev, da jima sledita. Ta dva sta se začela s policijo prerekati, končno pa sta se le odločila, da gresta z njima. Komaj pa so bili na ulici, sta se iztrgala policajema iz rok in skušala pobegniti preko Zelenega mostu in po ul. Roma. Enega so z drugimi policaji, ki so prišli na pomoč, kmalu ujeli, medtem ko je drugi bežal proti glavni pošti. Eden od policajev je začel streljati v tla, da bi ubežnika oplašil.

Ker je bilo to ravno v času, ko je bilo precej ljudi na ulici, je po streljanju nastala med mimoidočimi prava panika in iskali so zavetja po najbližjih vežah. Medtem

KOLEDAR

Četrtek 9. septembra
Sergij, Marij

Sonce vzhaja ob 5.35, zahaja ob 18.29. Dolžina dneva 12.54. Luna vzhaja ob 13.03, zahaja ob 21.31. V petek ob 8.05 prvi krajec

Jutri 10. septembra
Nikita

SPOMINSKI DNEVI

1944 je bolgarsko ljudstvo zrušilo osovražen protiljudski režim.

ENOTNI SINDIKATI

Lesna stroka. Nocoj ob 18.30 se bo sestal upravni svet na sedežu v ulici Zonta 2.

Prevozniška stroka. V petek 10. t.m. se bo sestal upravni svet na sedežu v ulici Zonta 2.

Opozorilo mesarjem. Vsi uslužbenci mesarji naj dvignejo prejemke, ki jim pritičejo še od dopusta v obdobju 1947-1948 na sedežu Zveze izdelovalcev mesnih izdelkov v ulici Torreblanca 43. Za informacije pa naj se obrnejo na sedež v ulici Imbriani 5 soba št. 16.

IZLETI

Izleti PD-T. Planinski izlet na Triglav bo, kot najavljeno, dne 11, in 12. t. m. — Odhod ob 13.30 iz ul. F. Severo za vse prijavljene.

V nedeljo dne 26. t. m. izlet na **Predmejo-Golake ter Lokve, Zeleni rob.** Odhod ob 6 iz ul. F. Severo. Prijave v ul. F. Filzi 10-I vsak dan od 17 no 20 ter v Rojanu v čevljarni Gec na Trgu Tra i Rivi 3.

MAŠA NA KATINARI

V nedeljo 12. t. m. ob 10 uri bo slovesna maša v kapelici Kraljice Miru.

Poizvedba

12 letni Luša Pavel iz Trsta, Scala S. Luigi 7, je včeraj zjutraj zapustil dom in se ni več vrnil. Verjetno se nahaja nekje med Dolino in Ricmanjami. Oblečen je v rjave hlače in plavo srajco.

Starši naprošajo one, ki vedo, kje se nahaja, oziroma so ga kje videli, da to sporoče na gornji naslov.

Pripravljalni odbor tržaškega velesejma

poziva vse razstavljalce, da čimprej uredijo svoje paviljone oziroma razstavne prostore, najkasneje pa do 13 ure 15. septembra.

DAROVI IN PRISPEVKI

V SKLAD PRIMORSKEGA DNEVNIKA SO DAROVALI:

1) Tov. Slavec - Koper 1.000.— (tisoč lir).

2) Uslužbenci restavracije - kavarne «Ložar» v Kopru 1.350 lir skupno z besedilom: «Uslužbenci Lože v Kopru, Slovenci in Italijani, darujemo to majhno vsoto 1.350 lir v znak solidarnosti edinstva in bratstva na tem ozemlju. Kakor nudimo radi svojo pomoč vsakemu demokratičnemu listu, tako tudi Primorskemu dnevniku».

* * *

Tov. Slavec - Koper 1.000 lir za družine delavcev Sv. Marka, ki so pred sodiščem.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

7. septembra 1948. se je rodilo 7 otrok, umrlo je 5 ljudi, porok pa je bilo 12.

Civilne poroke: šofer Pietro Zecchin in bolničarka Marija Stradi, mehanik Jordan Zemanek in zasebnica Licia Gabrielli.

Cerkvene poroke: trgovec Silvio Bachelli in šivilja Marija Mosetti, agent C.P. Bruno Černigoj in zasebnica Justina Andreutti, krojač Anton Koren in zasebnica Marija Savli, kotlar Karlo Marzi in šivilja Lida Stok, mehanik Giovanni Miani in zasebnica Margherita Drasco, dekorater Rudolf Žerjal in zasebnica Ines Nicoli, elektrotehnik Albano Bajc in šivilja Espedita Gratagliano, uradnik Fabrizio Silvagni in uradnica Marija Depinto, mehanik Alojzij Andrico in šivilja Claudia Bordon, sluga Luciano Randi in dnevničarka Tereza Stojkovič.

Umrli so: 71-letna Francesca De Martino por. Schiro, 11-letna Luciana Moressi, 35-letni Giuseppe Scabardi, 69-letni Karlo Benič, 52-letni Guido Maluia.

KINO

ROSSETTI. 16: «Helizapoppin v Grčiji», Allan Jones, Marta Reye in Eric Blove.
SUPERCINEMA. 16: «Bernadette», (Cudež v Lurdu), J. Jones.
FENICE. 15: «Plamen zapada», Yvonne De Carlo, Red Cameron. Film v barvah.
FILODRAMMATICO. Zaprto.
NOVO CINE. 16: «Znamenje križa», F. March in L. Young.
ITALIA. 16: «V Karibskem morju», M. O'Harra, P. Henreyd. Film v barvah.
ALABARDA. 14.30: «Tajna misija», Spencer Tracy.
IMPERO. 15.15: «Hotel Mocambo», Gloria De Haven, George Murphy in Frank Sinatra.
VIALE. 16: «Ljubezen lahko počaka», G. Raft in S. Sidney.
MASSIMO. 16: «Pomorski robijaši», W. Bendix in A. Ladd.
GARIBALDI. 16: «Texas», C. Trevor, W. Holeden, G. Ford.
NOVO CINE. 16: «Tarzan in zelena boginja», Hermia Brik.
KINO OB MORJU. Zaprto.
SAVONA. 16: «Izginuli rokopis», R. Russell in R. Montgomery.
IDEALE. 16.30: «Cesar in Kleopatra», V. Leigh, C. Raina. Film v barvah.
ODEON. 16: «Sužnja greha», Hedy Lamarr, George Brent.
MARCONI. 16: «Nemirna leta», J. Arthur, Lee Bowman.
AZZURRO. 16: «Skandal v družini», L. Ball, George Brent.
RADIO. 16: «Noč pustolovščin», Tom Corday in Andrej Brophi.
ADUA. 15.30: «Arsene Lupin», Scharles Korwinx, Ella Rains.
VITTORIA. 16: «Kri na soncu», J. Cagney, S. Sidney.
VENEZIA. 16: «Zaprta cesta», H. Bogart, S. Sidney.
BELVEDERE. 16.30: «Lisičke», Bette Davis.
STADION. 21: «Življenje Habsburžanov».
KINO V LJUDSKEM VRTU. 21: «Duše pred zrcalom», Joan Bennett. F. Tone.

RADIO

7.29. Otvoritev. 7.30. Koledar. 7.35. Jutranja glasba. 7.45. Napoved časa in poročila. 11.29. Otvoritev. 11.30. Reproducirana glasba. 12.00. Novi svet. 12.10. Pesmi jugoslovanskih narodov. 12.45. Napoved časa in poročila. 13.00. Virtuozi, igrajo in pojejo. 13.30. Operetna glasba. 14.00. Poročila. 14.15. Dnevni pregled svetovnega ti